

Ministerieel besluit tot bescherming als monument van de 'Villa ter Beuken' met park en conciërgewoning in Lokeren

DE VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus 1988, inzonderheid artikel 6, § 1, 1, 7;

Gelet op het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006, 27 maart 2009 en 11 mei 2012;

Gelet op het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 12.3.1, laatst gewijzigd bij het decreet van 4 april 2014;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 25 juli 2014 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse Regering van 17 oktober 2014;

Gelet op het ministerieel besluit van 18 december 2014 tot vaststelling van een ontwerp van lijst van de als monument te beschermen Villa ter Beuken met park en conciërgewoning in Lokeren;

Gelet op de behandeling van de uitgebrachte adviezen en ingediende bezwaren door Onroerend Erfgoed en gelet op het advies van de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed van 12 oktober 2015,

BESLUIT:

Artikel 1. Wordt beschermd, overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten:

Wegens de historische, de artistieke en de sociaal-culturele waarde als monument:

Villa ter Beuken met park en conciërgewoning, gelegen in

Lokeren, Groendreef 8

bekend ten kadaster:

Lokeren, 1ste afdeling, sectie A, perceelnummer 689B2 (deel), met uitsluiting van de constructies van de nieuwbouw en de verbindingsgang uit 2012

zoals afgebakend op bijgevoegd plan.

Art. 2. Het algemeen belang dat de bescherming verantwoordt, wordt door de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

Historische, in casu architectuurhistorische waarde:

De Villa ter Beuken is een kwalitatief en goed bewaard voorbeeld van een vrijstaande landelijke villa, gebouwd in 1914 naar ontwerp van de Gentse architect Prosper Alfred Buyck (1873-1938) en rijkelijk ingericht onder begeleiding van de Brusselse decorateur-interieurarchitect G.F. Bage.

De kasteelachtige Villa ter Beuken is een representatieve getuige van de toenmalige geromantiseerde landelijke wooncultuur, uit het begin van de 20ste eeuw, van de rijk geworden industriële klasse en burgerij, die haar welstand en maatschappelijke positie etaleerde in de luxueuze aankleding van een kasteelachtige villa met ruim aangelegd park.

De welstellende bouwheren deden een beroep op gekende architecten en kunstenaars-ontwerpers. De werken werden er uitgevoerd door gespecialiseerde vaklui en bedrijven, in duurzame materialen en volgens ontwerp naar gekozen model in de ateliers.

De architect-decorateur leverde de stijl die de opdrachtgever had besteld voor de interieurs van de diverse leefruimten; vooral de Franse Lodewijkstijlen werden opnieuw geïnterpreteerd.

De imposante villa is achterin gelegen in een afgesloten parkdomein in Engelse landschapsstijl, waarvan de aanleg van het park teruggaat tot de 2de helft van de 19de eeuw. Het parkdomein vormt met de villa een samenhangend en goed bewaard historisch geheel en wordt gekenmerkt door twee beukendreven, dendrologisch waardevolle solitaire bomen, een serpentinevijver met brug in art-decostijl, gietijzeren bruggetjes, een restant van een ijskelder en een later toegevoegde kleine en sobere conciërgewoning uit 1940.

De conciërgewoning, langs een wandelpad opgericht aan de rechterzijde van de villa, is een ontwerp van de Lokerse architect Fernand De Bruyn (*1906). In een representatieve stijl voor de jaren 1940 en 1950 wordt de vrijstaande woning in rode baksteenbouw gekenmerkt door een uitzwenkend laag bouwvolume onder een steil zadeldak gedekt met rode pannen, eertijds voorzien door een brede klimmende dakkapel. De eenlaagse voorgevel is ingedeeld in een centrale rondboogvormige deur gevat in een geprofileerde bakstenen omlijsting en met aan weerszijden een vierkantig venster. De linkerzijgevel telt twee bouwlagen onder een steile topgevel. De puntgevel bevat twee smalle bovenvensters. Het gelijkvloers van de zijgevel is ingedeeld in twee partijen. De linkerpartij bevat een breed rechthoekig venster. De vooruitspringende rechterpartij wordt gedekt door een smalle luifel in steen die een rechthoekige deurportiek en een smal bovenvenster overspant. De vensters waren eertijds beluikt.

In het park komen verscheidene monumentale bomen voor waaronder beuk, plataan, paardenkastanje, esdoorn en Amerikaanse eik. Zij vormen esthetische blikvangers in het park. Het bomenbestand vormt een wezenlijk historisch en botanisch betekenisvol bestanddeel van de site en omvat onder meer volgende merkwaardige bomen: twee dreven van 34 rode beuken (*Fagus sylvatica* 'Atropunicea') slingeren van de inkom aan de straat naar de villa; een rode beuk (*Fagus sylvatica* 'Atropunicea') als rijzig exemplaar aan de inkom van het park; een rode beuk (*Fagus sylvatica* 'Atropunicea') als monumentaal exemplaar aan de vijver, linkerdeel van het park; een rode beuk (*Fagus sylvatica* 'Atropunicea') een prachtig exemplaar bovenop de ijskelder; een treures op het heuveltje aan de linkerkant van de vijver (*Fraxinus excelsior* 'pendula') verkeert in niet zo beste staat; een Amerikaanse eik (*Quercus rubra* Fagacea) als imposante boom aan de rand van het pad rechts van de villa.

Artistieke waarde:

De villa wordt gekenmerkt door harmonische verhoudingen in zijn asymmetrische compositie en door een verzorgde uitvoering. Architectonisch is het een kwalitatief uitgevoerd ontwerp, dat gekenmerkt wordt door een rijkelijke eclectische vormgeving, een imposant volume en een fraaie binneninrichting, waarbij verschillende gangbare stijlen werden toegepast, gaande van de art nouveau, de Anglo-Normandische cottagekenmerken tot de Franse neo-Lodewijkstijlen voor de decoratieve binnenafwerking.

Het fraai aangeklede interieur, in een veelheid van stijlen, is nog bewaard in de grootse traphal met bordestrap, in het grote Lodewijk XIV-salon en het kleine empire-salon, in de empire-eetkamer van het gelijkvloers en in de slaapkamers van de eerste verdieping, met behoud van: de originele gevleugelde binnendeuren met decoratief opgelegd houtwerk, lambriseringen in pitch pine, decoratief bepleisterde plafonds, marmeren schouwmantels in Franse neostijlen, tegelvloeren in zwart en wit marmer en parketvloeren, alsook het geschilderd en gekleurd glas in ramen en deuren van de verschillende verdiepingen.

Uitzonderlijk fraai en opvallend zijn twee grote gekleurde glasramen, over drie glaspanelen geschilderd met motieven van bloementuilen en vazen, plantenslingers, en vogels. Een drielichtvenster bevindt zich op het bordes van de monumentale traphal en een tweede meerdelig glasraam in de erker van de vroegere grote slaapkamer op de eerste verdieping.

Een twee meter hoog bas-reliëf in natuursteen, met als thema de "Schone Kunsten", siert de zuidelijke zijgevel. Het is een artistiek ontwerp van 1922 van de gekende Gentse beeldhouwer Geo Verbanck (1881-1961), gesigneerd.

Sociaal-culturele waarde:

Door de economische groei ten gevolge van de industrialisatie eind 19de- begin 20ste eeuw, kon een groep van nieuw rijk geworden burgers zich een riant landhuis voor permanente woonst veroorloven buiten het drukke stadcentrum, waarmee ze hun welstand maar ook hun culturele verhevenheid etaleerden.

De kasteelachtige villa's of 'châteaux', opgericht ten noorden van de Durme, getuigen van de rijkdom van de Lokerse welgestelde burgerij, die zijn fortuin en welstand had opgebouwd als textielabrikanten of in de voor Lokeren zeer typische haarsnijderijnijverheid kort voor en in de decennia na 1900.

De 'excentrieke' Anna Cogen, fabrikante in de haarsnijderij, die met haar gezin in 1928 de eerste en enige bewoner van het domein zal worden, heeft haar naam onlosmakelijk verbonden aan de villa ter Beuken.

De stedenbouwkundige en landschappelijke waarde van de parktuin wordt gevormd door de typische aanleg voor die periode als een fraaie Engelse landschapstuin met specifieke kenmerken en parkaanleg-elementen. Het parkdomein vormt een beeldbepalende ruime groenzone met erfgoedwaarde binnen de stadstructuur.

In de decennia na de Tweede Wereldoorlog zullen deze kasteeltjes worden verlaten en in verval geraken, mede ten gevolge van de teloorgang van de vermelde industrieën. Sinds 1986 is het domein

in gebruik als openbaar park en kreeg het gebouw een culturele bestemming als stedelijke academie.

Art. 3. Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

De voorschriften bepaald in hoofdstuk 6 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 en hoofdstuk 6 van het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014.

Brussel,

18 JAN, 2016

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS